

Uluslararası Uyuşturucu Politikaları Ve Halk Sağlığı Sempozyumu Sonuç Bildirgesi

Uyuşturucu madde kullanımı ile mücadelede elde edilen bilgi birikimi ve tecrübe düzeyi her geçen gün artmakta, uzmanlar konuyu çok boyutlu ele alan politika teklifleri üzerinde çalışmaktadır. Uygulanacak politikanın, önleme, tedavi, rehabilitasyon, zarar azaltma, tedarik kontrolü, cezai yargılama gibi farklı aşamaları bulunmaktadır. Bu aşamaların her birinde uygulanacak strateji ve uygulamalar konusunda çeşitli yaklaşımlar mevcuttur.

Sempozyum boyunca, İngiltere, Yunanistan, Avustralya, Meksika, Afganistan, İtalya, Malta, İsveç, İsviçre, Polonya, Litvanya'da halen uygulanmakta olan tedavi ve rehabilitasyon süreçleri hakkında tecrübe paylaşımı yapılmış, başarılı uygulamalara yer verilmiştir.

Uyuşturucu madde kullanımına yönelik politikalarda ön plana çıkan yaklaşım, konunun daha çok bir halk sağlığı sorunu olduğu şeklindedir. Bununla birlikte, uyuşturucu madde kullanımına karşı önyargılı tavırların değişmesi gerektiği ve bağımlılığın toplum üzerinde olumsuz etkileri olan bir tıbbi hastalık yerine tıbbi görünüşleri olan bir sosyal olgu olarak anlaşılması gerektiği fikri de ön plana çıkmaktadır.

Bilimsel temelli politikalar uyuşturucu madde kullanımında erken çocukluk döneminde yaşanan problemlerle, yoksulluk, şiddet, zorunlu göç ve aşırı iş yükü gibi çevresel koşullarla son derece yakından ilgili olduğu görüşüne dayanmaktadır. Ayrıcasyal nörobilim alanındaki son bulgular erişkinlerdeki uyuşturucu bağımlılığına ilişkin risk davranışlarının bilgi eksikliği veya irrasyonelite yerine bütünüyle grup kontekstinde akranların mevcudiyetinden ve çoğunlukla sosyal normların hatalı olarak algılanmasından kaynaklandığını göstermektedir. Dolayısıyla uygulanacak olan önleme programları risk altında olan her yaş gurubundaki insan unsurunu hedeflemelidir. Tedavi olanakları toplumun her kesimi için mümkün ve erişilebilir kılınmalı ve bu bağlamda toplumun düşük gelir düzeyindeki katmanları tedavi imkanlarına erişebilmeli, çocuklar ve gençlerin sosyal uyum ve sosyal becerilerin gelişimine odaklanılmalıdır. Riskli davranışlara çocukların ve gençlerin karışma nedenlerini anlamak ve bu riskleri azaltan ortamların ve müdahalelerin geliştirilmesi düşük maliyetli bir politika seçeneğidir.

Uyuşturucu madde kullanımı ile mücadelede en önemli ayaklardan birini okullar oluşturmaktadır. Okullarda yapılacak eğitim ve etkinlik programlarıyla farkındalık ve koruma düzeyi artırabilmektedir.

Uyuşturucu bağımlılığı alanında erken müdahale ve tedavi son derece büyük bir önem teşkil etmektedir. Yeni, uygulanabilir nitelikte ve kültürel olarak adapte edilebilecek olan müdahale programlarının geliştirilmesi giderek büyük bir önem kazanmaktadır. "Müdahaleyi neyin etkin kıldığı sorusu" temel soru olarak sorulmalı, bağımlılık, lokal/yerel koşullar ve kültürel ihtiyaçlar arasında dikkatli bir denge oluşturulmalıdır.

"Yasadışı uyuşturucu" terimi kullanımından kaçınılması gerekmekte, kavramın bağlamı yeniden gözden geçirilmelidir. "Uyuşturucu" ister doğal isterse sentetik olsun 1961 Sözleşmesinin 1. ve 2. Programındaki maddelerin herhangi birisi anlamına gelmektedir. Bu terim gayri meşru bir uyuşturucunun üretimi, dağıtımı, kullanımı ile ilgilidir. Fakat maddenin

kendisi yasa dışı uyuşturucu değildir. Günümüzde tüm dünyada alkol bir psikoaktif madde olarak algılanmamaktadır. Ancak alkol gibi yasal uyuşturucuların diğer yasal olmayan uyuşturucuların kullanımına doğru bir 'geçiş' işlevi görmektedir.

Geçtiğimiz birkaç yıl içinde yeni psikoaktif maddelerin sayısında, tipinde ve kullanılabilirliğinde korkutucu bir artışla karşılaşmıştır. 2013 yılında, EWS-Erken Uyarı Sistemivasıtasıyla ilk kez 81 madde rekor sayıda tespit ve rapor edilmiştir. Bu rakam, tek bir yıl içinde şimdiye kadar tespit edilen en yüksek rakamdır. Yine sistem vasıtasıyla şu ana kadar tespit edilen maddelerin toplam sayısının üçte ikisinden daha fazlası son dört yılda saptanmıştır. Yeni psikoaktifmaddelerin hızlı tespiti, erken müdahale ve önleme açısından hayati önem arz etmektedir.

Önleme stratejilerinin daha verimli olabilmesi için bilim, uygulama ve politika arasındaki bağlantı güçlendirilmeli, bunun için 'sağlık', 'gençlik gelişimi' ve 'önleme' kavramlarının anlaşılmasında devletlerin, STK'ların ve halk sağlığı uzmanları arasında ortak bir anlayış olmalı bu mutabakat zemininde birlikte çalışılması gerekmektedir. Stratejiler ancak aileleri, okulları, işyerlerini, toplulukları ve toplumu bir bütün olarak içeren günlük yaşam içinde yaygınlaştırarak yerleştirilir.

Uyuşturucu kullanımının engellenmesine yönelik hizmetlerin nasıl sunulacağı ve ilgili önemli gelişmeler kaydedilmekle birlikte bunların kalitesi ve hizmet standartlarının belirlenmesine yönelik çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Uyuşturucu Talebinin Azaltımı Konusundaki Minimum Kalite Standartları (EQU) ve ilgili Avrupa Uyuşturucu Kullanımının Engellenmesine yönelik Kalite Standartları(EDPQS) metinleri, uygulanan hizmetlerin kalite düzeyinin geliştirilmesi bağlamında yapılmış önemli çalışmalardır.

Bütün bu nedenlerden dolayı, Yeşilay olarak ulusal ve uluslararası ölçekteki organizasyonları, sivil toplum örgütlerini, ulusal ve uluslararası devlet birimlerini, toplumu ve fertleri uyuşturucu madde kullanımına bağlı zararları önlemek ve azaltmak için harekete geçmeye çağırıyoruz.

Bu anlamda şu aşamaları dünya devletleri ve Türkiye adına öncelikli olarak kabul ediyoruz:

- 1) Uyuşturucu bağımlılığı küresel sağlığı tehdit eden faktörler arasında özellikle son yıllarda hızla yükselerek ilk yirminin içerisine girmiştir. Dolayısıyla uyuşturucu bağımlılığının önlenmesi, erken müdahalesi, tedavisi ve rehabilitasyonu konusunda yapılacak çalışmalara bu gerçeğin farkında olarak hız verilmeli, sağlık politikalarında öncelikli konular arasına konulmalıdır.
- 2) Uyuşturucu madde kullanımına dair politikaların tamamı, bütüncül bir yaklaşımla ve kapsayıcı bir perspektiften ele alınarak yeniden tüm dünyanın gündemine etkin bir biçimde getirilmelidir.
- 3) Özellikle 11-15 yaş grubuna yönelik önleme çalışmalarına ağırlık verilmeli ve erken müdahale çalışmalarının her anlamda genişletilmelidir.
- 4) Uyuşturucu kullanımını önleme adına yerel ve küresel anlamda ortak planlamalar yapılmalı, bu durumun bir halk sağlığı sorunu olduğu öne çıkartılarak toplumların bilinç düzeyleri yükseltilmelidir.

5) Zarar azaltımı çalışmalarında özellikle başarılı ülke uygulamalarının, bu noktada halihazırda sorun yaşayan toplumlar için model oluşturulması süreçleri hızlandırılmalıdır. Bu konuda özellikle bağımlılara yönelik sağlık okur-yazarlığı eğitimleri verilmelidir.

6) Uyuşturucu madde üretimi, satımı ve kullanımına bağlı cezai yargılama süreçleri; önleme, tedavi ve rehabilitasyon süreçleri ile birlikte eşgüdümlü bir süreç olarak bütüncül bir yaklaşım ile planlanmalıdır. Bu konuda halk sağlığı merkezli politikalar geliştirilmeli, bunun için de araştırmalar, uygulamalar ve politikalar birbirlerinden beslenerek ve birbirleriyle paralel çalışmalıdırlar.

7) Uyuşturucu madde tedavisi kapsamında, ilgili devlet kurumlarının çalışmalarının ve sivil toplum uygulamalarının kapasite artırımı noktasında teşvik edilmesi sağlanmalı; bu konuda senkronize bir modellemeye geçilmelidir. Bağımlılık tedavisinin herkes için ulaşılabilir olmasının sağlanması, bunun için de tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinin ve bağımlılık konusunda uzmanlaşmış profesyonellerin sayısının hızla artırılması öncelenmelidir. Ayrıca farmakolojik tedavi kadar psikososyal tedaviler konusunda da bağımlılara ihtiyaç duydukları desteğin sunulmasına yönelik altyapı oluşturulmalıdır.

8) Bağımlılığı önleme, erken müdahale, tedavi ve rehabilite konularında kültürlere özgü model ve programların geliştirilmesi teşvik edilmeli, farklılaşmalardaki bağımlılara aynı tedavi programının uygulanmasından ziyade kişiye özel ve bağımlılık derecesine göre tedavi programları geliştirilmesinin önü açılmalıdır.

9) Bağımlılarla toplum içerisinde temas edecek eğitimci, sağlık personeli, emniyet güçleri gibi spesifik grupların bağımlılıklar konusunda doğru bir temel bilgiye sahip olması sağlanmalı, buna yönelik eğitim programları geliştirilmelidir.

10) Bağımlılık konusunda yapılan önleme çalışmalarında riskli gruplar tespit edilip öncelenmeli, önleme çalışmaları sadece eğitim ve bilgilendirme ile kalmayıp bağımlılığa yönelmelerine sebep olan ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanmalıdır.

11) Bağımlılığın önlenmesi ve tedavisi konusunda başarılı çalışmaların tanıtılmasına ve yaygınlaştırılmasına yönelik gerekli destek ilgili her kurum tarafından verilmelidir.

12) Bağımlılığın tedavisinde yeni teknolojiler mutlaka kullanılmalı ve özellikle tedaviye ulaşmakta güçlük çeken gruplara yönelik söz konusu teknolojiler aracılığıyla yeni uygulamalar ve araçlar geliştirilmelidir.

13) Bağımlılıklar konusunda çalışan STK'ların faaliyet alanlarının genişletilmesi ve imkanlarının artırılması konusunda kamu desteği sağlanmalıdır.

14) Tedavi sonrasında tıbbi ve sosyal rehabilitasyon süreçleri ayrıca planlanmalı, uyuşturucu madde kullanıcılarının tedavi sonrasında toplumla uyumlarını arttıracak çalışmalar teşvik edilmelidir. Bu konuda özellikle kendine yardım gruplarının hem sayısının hem yaygınlığının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

15) Uyuşturucu bağımlılığı konusunda en etkili adli süreçlerin işletilmesi konusunda bilim adamları ve uygulayıcılar ile ortak çalışmalar yapılarak politikalar belirlenmeli, gecikmiş ve büyük cezalar yerine hızlı ve düşük cezalar tercih edilmelidir.

16) Bağımlılık konusu toplumların vazgeçilmez bir gerçeği olarak kabul edilmemeli, bağımlılığı bütün toplumlarda sıfırlama hedefi ütopya olarak değil hedef olarak değerlendirilmelidir.

17) Bağımlıların tedavisinde sadece bağımlılığa odaklanılmamalı bağımlılığı ortaya çıkartan ya da sürdüren sosyal, ekonomik ve sağlık ile ilgili sorunlar konusunda da gerekli destek sistemleri oluşturulmalıdır.

18) Aile bağlarının güçlü ya da zayıf olması bağımlılığın ortaya çıkmasında veya devam etmesinde önemli bir faktör olarak karşımızda dururken bağımlılığı önleme amacıyla ailenin güçlendirilmesine yönelik her türlü faaliyet de ilgili kurumların gündeminde yer almalıdır.

19) Toplumlar içerisinde bağımlılıklar ve bağımlılarınla ilgili önyargılar ve yanlış bilgilerin üzerine gidilmeli, bağımlıların tedaviye başvurmalarına mani olacak şekilde etiketlenme korkusundankurtarılmalarına yönelik gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

20) Bağımlılıklar konusunda toplumun geneline ancak özellikle gençlere yönelik bilgilendirme, bilinçlendirme ve yönlendirme kampanyaları sürekli olarak düzenlenmeli, kampanyaların hedef kitlesine ve amacına uygun olarak bilimsel araştırmalar ve gerçekler doğrultusunda yürütülmesine hassasiyet gösterilmelidir.